

اثربخشی کاردرمانی ذهنی بر رشد ادراک بینایی دانش آموزان دارای مشکلات ویژه یادگیری

علی کریمی^۱، رویا کوشکی^۲، سحر کاویانفیر^۳، محمد مهری^۴

^۱عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی سبزوار، ali.karimi@iaus.ac.ir

^۲دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی سبزوار، royakoushki@yahoo.com

^۳دانشجوی دکتری تخصص فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان اصفهان، saharkavyanifar@gmail.com

^۴کارشناس ارشد مشاوره دانشگاه علامه طباطبائی و کارشناس مراکز اختلالات یادگیری، mohammadmehri@hotmail.com

چکیده

یکی از مشکلات کودکان در یادگیری ادراک بینایی است. هدف این تحقیق بررسی اثربخش بودن کاردرمانی ذهنی بر رشد ادراک بینایی دانش آموزان دارای مشکلات یادگیری و فرضیه این بود که کار درمانی ذهنی در ارتقای مهارت های ادراک بینایی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری موثر است. روش پژوهش شبه آزمایشی بود که از بین دانش آموزان پذیرش شده در مرکز مشکلات ویژه یادگیری مهر پویا در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵، ۳۲ دانش آموز به شیوه هدفمند انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه ۱۶ نفره آزمایش و کنترل قرار گرفتند. ابزار اندازه گیری آزمون بندرگشتالت و فراستیگ و مداخله مجموعه فعالیت های کاردرمانی ذهنی بود که به صورت گروهی و فردی در ۱۲ جلسه روی دانش آموزان اجرا شد. یافته ها توسط فرمول تحلیل کوواریانس وجود اختلاف نمرات پیش آزمون و پس آزمون در گروه آزمایش و کنترل را در سطح معناداری ۰/۰۱ با اندازه اثر ۰/۳۸ تایید کرد. در نتیجه استفاده از رهنمودهای روش کاردرمانی ذهنی می تواند باعث رشد مهارت های ادراک بینایی دانش آموزان شود.

واژگان کلیدی

اختلال یادگیری، ادراک بینایی، کاردرمانی ذهنی، بندرگشتالت، فراستیگ.

مقدمه

یادگیری بنیادی ترین فرایندی است که در نتیجه آن موجود ناتوان و درمانده در طی زمان و در تعامل با رشد جسمی به فردی تبدیل می شود که توانایی های شناختی و قدرت اندیشه وی حد و مرزی را نمی شناسد. تنوع زیاد و گستره زمانی یادگیری انسان که به گستردگی طول عمر او می باشد باعث شده است با وجود شباهت های زیادی که انسان ها با هم دارند، برخی افراد در روند یادگیری و آموزش دچار مشکل شوند [۱]. یکی از مواردی که روی فرایند یادگیری اثر می گذارد اختلالات یادگیری است [۲].

اختلالات یادگیری از نظر دولت فدرال آمریکا در سال ۱۹۷۷ به معنای آن است که فرد در یک یا چند فرایند فکری اساسی دچار مشکل می شود، در فهم و استفاده از زبان شفاهی و کتبی، توانایی های گوش کردن، فکر کردن، صحبت کردن، خواندن، نوشتن، هجی کردن و یا محاسبات ریاضی دچار اختلال می شود. این اختلال معلول شرایطی نظیر نقایص ادراکی، ضربه های مغزی، بدکارکردی جزئی در مغز، دیسلکسی^۲ و آفازی^۳ رشدی است [۳].

ضعف در مهارت های ادراک بینایی^۴ یکی از مهم ترین علل اختلال یادگیری به حساب می آید به طوری که اصطلاح معلولیت ادراک بینایی در تعریف اختلال یادگیری توسط دولت فدرال آمریکا به عنوان یکی از شرایط این گروه ذکر شد [۴]. تقریباً ۷۰ درصد اطلاعات انسان از راه بینایی کسب می شود [۵] و ۲۰ توانایی ویژه برای بینایی وجود دارند که در سه طبقه مهارت های قدرت بینایی، مهارت های مکانیکی بینایی و مهارت های ادراک بینایی یا پردازش دیداری طبقه بندی شده اند [۶]. کودکان دارای مشکل ادراک بینایی اگر چه از دید کافی یا قدرت بینایی لازم برخوردارند، اما مشکلاتی در تشخیص و درک بینایی دارند که این حالت را ادراک پریشی بینایی نامیده اند [۷]. ادراک بینایی توانایی گرفتن معنی از محرک های دیداری است که دارای پنج خرده مهارت شامل هماهنگی حرکتی چشم، تشخیص شکل از زمینه، درک ثبات شکل، وضعیت در فضا و روابط فضایی می باشد [۸]. از نظر عصب شناختی بسیاری از اختلالات یادگیری ناشی از نقص در ادراک بینایی و به ویژه در مسیر ماگنوسلولار سیستم بینایی است.

در تحقیقی روی ۱۰۵ کودک ۶ تا ۱۵ ساله فلج مغزی مشخص شد رشد ادراک بینایی این کودکان به طور چشمگیری از کودکان عادی کمتر است [۹]. ادراک بینایی اختلالات یادگیری کودکان را تحت تاثیر قرار داده و مشکلات زیادی برای آنها ایجاد می کند که بسیاری از این مشکلات قابل پیشگیری و درمان هستند [۱۰]. میلر^۴ [۱۱] و لی، مورنو، پارک، کارلو و تورووی^۵ [۱۲] معتقدند، به احتمال

^۲ Dyslexia

^۳ Visual Perception

^۴ Miller

^۵ Lee, Moreno, Park, Carello & Turvey

^۱ Learning Disorder